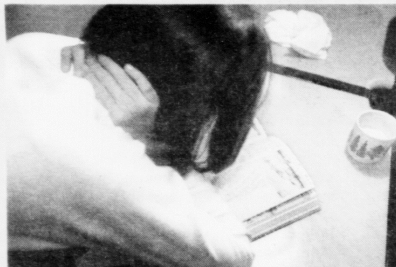

Kærleiki við fyrsta hist

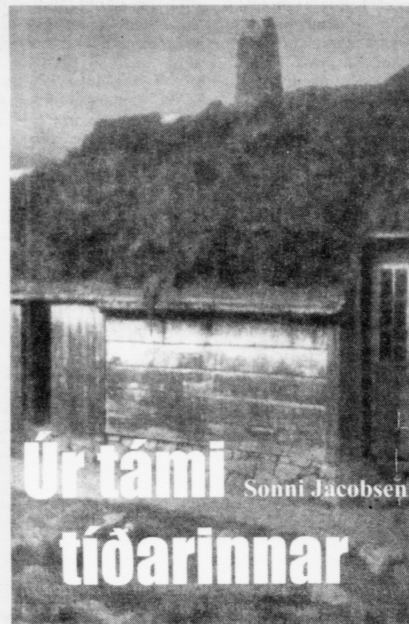
Danski filmurin „Kærleiki við fyrsta hist“ slær met. Fyrstu vikuna, hann varð sýndur í biðhøllunum í Danmark, setti hann eitt týðiligt met. Ikki færr enn 160.908 fólk sóu filmin. Metið framman undan átti „Starwars Episode 1“, sum eftir átta dagar hevði lokað 131.349 fólk í biograf.

Lesiskeið í trupulleikum

Eftir at hava roynt miðvíst at veitt dónum, sum hava lesitrupeleikar, undirvísing, bendir alt á, at hetta hevur verið til fánýtis. Bert fimm prosent av málbólkinum taka av tilbøðnum um ókeypis kvøldundirvísing. Tí skjýtir Margrete Vestager, ið er danski kenslumálaráðharrin, upp, at skeiðini verða broytt, soleiðis at tey vera í dagfimum, skrivur Jyllands-Posturin.

Aftur ein søgulig skaldsøga

Forlagið Ystisfjórðingur hevur givið út bókina „Úr tåmi tíðarinnar“ eftir Sonni Jacobsen. Umframt at siga ástarsøguna millum tvey tenastufólk á bygd í Føroyum í 1701, verður í bókini roynt at lýsa veruliga umhvørvið og liviumstøðurnar, ið tá vóru. „Úr tåmi tíðarinnar“ er í flestum førum bygd á søguligari keldur, og hava fleiri av tilburðunum í bókini sostatt verið.

Krimi umborð á Norrønu

Í Danmark er komin nýggj bók, ein notrisøga á forlagnum Vindrose. Rithøvundin er Anne Strandvad og heitið er „Magnusens teori“. Sagan snýr seg um 27 ára gomlu Guðrun, sum er dóttir íslenska Magnusen, men býr í Keypmannahavn. Pápin hevur eina „teori“ um Ísland, og tað sum undir býr... Kriminalpolitisturin Simon Maddox verður biðin at elta Guðrun í sambandi við illgruna um óreglulig peningalig viðurskifti, hon rýmir og hann aftaná. Ikki langt frá søgugongdini í „Frøken Smillas fornemmel-se for sne“.

Og so tað skemtiliga og áhugaverða hjá einum føroyskum

lesara: úr Keypmannahavn elta tey í bili hvørt annað upp gjøgnum Svøríki og Noreg, upp til Bergen, har tey taka síðstu ferjuna til Íslands hetta summarið. Sig so tað, at føroyska Norrøna ikki kann bliva partur í nútíðar krimi-søgum!

„En familiethriller“ skýrir ummælarin Bo Bjørnvig hana. Bjørnvig hevur mangan ferðast í Íslandi og skrivað frásagnir haðani. „Magnusens teori“ telur 315 síður og kostar í Danmark 349 krónur.

Subject: Teldubráv

Date: Fri 29. okt. 1999

To: post@sosialurin.fo

From: kirstin.didriksen@svenska.gu.se

Reply to: kirstin.didriksen@svenska.gu.se

Diagnosa: Útbrend

Í hesum døgum verður nógv tosað um, at alt fleiri kvinnur fáa diagnosuna útbrend. Bara síðani 1997 er talið økt við 30% í Göteborg-umráðnum og talið fyri langtíðar sjúkraskrivning er alt vaksandi fyri kvinnur.

Tølini fyri menn eru eisini høg, men munandi lægri enn fyri kvinnur. Hetta kemst millum annað av, at menn kunnu kobia úr aftaná arbeiðstíð, meðan stressið hjá kvinnum bert tekur til. Tá fyrst skal hon til at hugsa um børnini, innkeyp, nátturdamat, rudding, klæðir og næsti dagur skal fyrirreikast. Hon fær sostatt lítil og onga tíð til sín sjálvs.

Hagtølini fyri ES hava tey seinastu árin vist, at danskar kvinnur eru tær, ið eru sjúkast av kvinnum í ES og sama er galdandi fyri dansk børn. Fimta hvørt barn í Danmark stríðist minst eina ferð um vikuna við psykosomatiskt sjúku-eðkenni sum ilt í búkinum, rygginum og hovuðpinu.

Orsøkina finna vit m.a. í, at arbeiðs-

skjótaleikin er øktur triggjar til fyra ferðir hesu seinastu 20 árin, og er ein høvuðs-orsøk til tað kropslig og sálarlig ovbyrjan, ið merkja alt fleiri kvinnur, menn og børn.

Flest teirra, ið verða rakt av at vera útbrend, arbeiða innan fyri tað almenna, har stór skerjing av arbeiðsplássum er farin fram seinastu árin. Eitt eyðkent dømi er Marita, stjóri, 39 ár, gift og tvey smá børn. Hon hevur arbeitt seg skjótt fram til eitt stjórastarv og henni hevur á allan hátt gingist væl í arbeiðslívinum. Hennara sjúku-eðkenni ella kropsligu ávaringarróp byrja við, at hon aftur og aftur fær lungnabruna, influensu og ymiskar infektiónir. Sjálv um neyðarrópini frá kroppinum harna, so drívur hon á at arbeiða, avgjörd um, at arbeiðsplássidi ikki kann vera hana fyriuttan. Fyri henni hevur arbeiðið alt at týða.

Sum hon heldur á fær hon vøddapínu, men doyvir seg bert við pínutablettum. Maganum bilar og hon hevur ongan matarlist og svevur illa. Eisini hevur hon

ørils, fer at gloyma, hevur kvalma, spyr og hevur hitatúrur. Framvegis lurtar hon ikki eftir kroppinum, men iðin roynir hon at gera sitt besta, tekur enn tá eykatørn, tá onnur leggja sjúk. Eingin í hennara umhvørvi sær, hvat fer fram fyri eyguni á teimum. Ein dagin legst hon í songina og kemur ikki fram aftur. Frá teim fyrstu eyðkennunum gingu fyra ár, áðrenn hon fekk diagnosuna: útbrend. Hon hevur nú verið sjúkraskrivað í skjótt trý ár og skal byrja aftur at arbeiða í mars.

Docent Tatiana Sivik er lækni, psyko-logur, psykoterapeutur og leiðari fyri privatsjúkrahúsinum: Institut för psykosomatisk medicin, har tað at vera útbrend og kronisk møði eru vanligar diagnosur. Sivik heldur fyri, at heilsuverkið fylgir ikki við teimum samfelagsligu broytingum og tí tørv fólk hava fyri hjálpi í dag. Hon sigur, at kanningar vísa, at minst 40% av øllum sjúklingunum hava sjúku-eðkenniuttan, at til ber at finna fram til eina ávísa sjúku. Alíkvælt verða hesi fólk

send frá einum serlækna til annan. Loysnin eitur heildarsýn. Eftir hennara metan eigur sjúklingurin fyrst at fáa eina psykosomatiska greining, áðrenn viðkomandi verður send/ur víðari í skipanini.

Svenska stjórnin við Monu Sahlin hevur nú sett eina nevnd at kanna eftir, hvussu arbeiðsumhvørvið kann gerast betri, og hvussu arbeiðsumhvørvið kann gerast betri til at forða fyri, at ein starvsfelagi oyðilegst orsakað av ovbyrjan. Mona Sahlin sigur, at sum er, eru vit alt ov illa fyri bæði at lofta og loysa trupulleikarnar.

Figgjarliga kostar sjúkrapeningurin landinum fleiri milliardir hvørt ár. Bara tann stóra økingin av sjúkraskrivaðum kvinnum kostar landinum triggjar milliardir eyka, og gott tað sama, tí nú sær út til at landið fer at taka vantrivnaðin í álvara.

Kirstin Didriksen, Göteborg

**TELDU-
POSTURIN**